

Jedine vierou

a od všetkého, od čoho ste v zákone Mojžišovom nemohli byť ospravedlnení,

v ňom sa ospravedľňuje každý, kto verí.

Skutky 13:39

Dostávame sa k ďalšiemu z piatich protestantských princípov, k princípu sola fide, ktorý do slovenčiny prekladáme výrazmi jedine vierou, samotnou vierou, jedine viera, jedine z viery, poprípade ďalším synonymickým výrazom.

Úvod

Pripomenieme, že všetkých päť protestantských princípov sola, sú Božím darom Cirkvi. Vnímame ich ako Boží zásah do histórie cirkvi a ako jeho dar reformátorom a prostriedok na prinavrátenie cirkvi k autorite apoštolov a prorokov z jej ranej éry 1. storočia^{1a)}. Súčasne sú pre nás základňou, platformou, ku ktorej sa hlásime, na ktorej stojíme a z ktorej vychádzame^{1b)}

. K predchádzajúcemu ešte môžeme pripojiť, že všetkých päť princípov sola upriamujú človeka k tomu, ako môže prísť k Bohu, získať odpustenie hriechov a dostať nový život.

Prvý princíp, ktorému sme sa na stránkach časopisu venovali, bol solus Christus (jedine Kristus)^{1c)}. Tam sme písali, že ak chce človek získať spásu, môže ju získať jedine prostredníctvom Božieho Syna, ktorý prišiel na túto zem v ľudskom tele ako Ježiš Kristus z Nazareta, zomrel za naše hriechy ukrižovaním za vlády Pontského Piláta, bol pochovaný, na tretí deň vstal z mŕtvych, vstúpil na nebesia, opäť sa vráti na túto zem a bude súdiť živých i mŕtvych (Skutky 17:31; 2. Timoteovi 4:1; 1. Petrov 4:5). Pre spásu má ľudstvo medzi sebou a Bohom len tohto jediného prostredníka – Ježiša Krista z Nazareta (1. Timoteovi 2:5-6), teda akíkoľvek ďalší prostredníci či medziprostedníci sú vylúčení. Iného niet a ani nebude, niet a nebude ani inej alternatívy. Spoliehať sa na niekoho iného alebo niečo iné je márnou nádejou, ktorá človeka privedie aj tak len do zatratenia, kam už od svojho narodenia smeruje.

To, čo vieme o spáse, vieme len z Písma. Nevieme to odinakadiaľ – nevieme to z iného zdroja. Preto princíp sola scriptura – jedine Písmo, ktorým sa vlastne celý reformačný proces začal, ako o tom píšeme aj v článku Sola scriptura^{1d)}, je náš jediný pravdivý a spoľahlivý zdroj. Tento princíp hovorí, že poučenie o tom, ako môžeme byť spasení, môžeme nájsť iba v Písme a že ho nemôžeme nájsť nikde inde. Nemôžeme ho nájsť vo vyhláseniach cirkevných koncilov, pápežov alebo iných zdrojoch, ale iba a jedine v Písme. Písmo jediné je pre človeka najvyššia, neomylná a zároveň dostatočná autorita.

Skôr ako prejdeme k ďalšiemu princípu, k princípu sola fide, bude určite užitočné najprv sa aspoň stručne venovať samotnému pojmu viera – jeho vysvetleniu (definícii), obsahu a významu.

Viera – definícia a vysvetlenie

Pojem viera je v Písme priamo definovaný v Liste Židom 11:1, kde je uvedené: „A viera je podstatou toho, na čo sa človek nadeje, presvedčením o veciach, ktoré sa nevidia.“ Viera je podstata nádeje a presvedčenie o veciach, ktoré sa nevidia. Viera má iba tieto dve vlastnosti: podstatu nádeje a presvedčenie o veciach, ktoré sa nevidia.

Keď sa tu hovorí o veciach, ktoré sa nevidia, tak sa samozrejme myslia veci, ktoré síce nevidíme, ale oni sami osebe reálne existujú! Na veci, ktoré nevidíme, a pritom ani neexistujú, síce veriť (spoliehať sa) môžeme, ale to je viera, ktorá je vzhľadom na spasenie márna a zbytočná. To je neužitočná a nepotrebná viera, ktorá sa možno hodí len na pestovanie a rozvoj nepotrebnnej fantázie a na to, aby nás držala „nad vodou“. Všetci sme totiž tak stvorení, že fungujeme na princípoch viery, každý niečomu potrebuje veriť a aj verí, lebo vecí, ktoré nevidíme, je v našom živote veľa. Veci, ktoré vidíme, na tie veriť nepotrebujeme^{1e)}.

Definíciu viery z verša Židom 11:1 si musíme v pamäti dobre držať, neopustiť ju a neodchyľovať sa od nej. V prípade viery v Božie slovo (Písmo), keď hovoríme o presvedčení o veciach, ktoré

sa nevidia, tak ide o veci zjavené Bohom v jeho slove. Tie veci si síce nedokážeme overiť, lebo sa nevidia, ale môžeme sa na ne plne spoľahnúť ako na pravdivé a skutočné, pretože Boh je pravda a jeho slovo je pravdivé a spoľahlivé. Biblická viera je pre nás existenčne dôležitá, pretože Pán povedal, že keď spoznáme pravdu, pravda nás vyslobodí. A my vyslobodenie bytostne potrebujeme.

Rovnako o viere hovoria aj ďalšie dva verše, ktoré priamo uvádzajú, kde ďalej biblickú vieru nevyhnutne potrebujeme. Prvý z nich hovorí o tom, vďaka čomu môžeme získať poznanie, ako tento svet a život v ňom začali existovať:

„Vierou rozumieme, že sú veky ustrojené slovom Božím, áno i tomu, že nie z viditeľných vecí povstalo to, čo sa vidí.“ (verš 3). To, čo vidíme, tomu nepotrebujeme veriť, ale ako toto viditeľné začalo existovať, tomu potrebujeme uveriť. Nikto z ľudí nebol pri tom, keď vznikol svet. Svet a celý vesmír mali počiatok a o jeho pôvode sa dozvedáme iba z Písma a to iba tak, že tejto správe hovoriacej o realite pôvodu sveta uveríme – považujeme ju za pravdivú a držíme ju.

Druhý upozorňuje na to, ako máme, ale aj ako jedine môžeme prísť k Bohu:

„A bez viery nie je možné ľúbiť sa Bohu. Lebo ten, kto prichádza k Bohu, musí veriť, že je, a že tým, ktorí ho snažne hľadajú, je odplatiteľom“ (verš 6). Veriť v Boha je potrebné nielen v tom, že veríme v jeho existenciu, ale je potrebné veriť aj všetkému, čo Boh ľuďom v Písme oznamuje, prikazuje, zjavuje a osvecuje svojím Svätým Duchom^{1e)}. Keď v ďalšom texte článku hovoríme o viere, máme na mysli iba biblickú vieru podľa Židom 11:1,3,6, čiže vieru, ktorá je obsahom protestantského princípu sola fide.

Reformácia, Martin Luther a princíp sola fide^{2a)-b)}

Luther navonok bol úspešný a horlivý služobník cirkvi. Vonkajší úspech mu však neprinášal pokoj duše – trápili ho depresie a strach z Božieho súdu. Boh bol pre neho stále len prísny sudca, ktorého lásku a milosť si treba zaslúžiť dobrými skutkami. Nachádzal sa v prostredí, v ktorom sa verilo, že človek sa musí sám pričiniť o svoje spasenie. Luther sa snažil dosiahnuť pokoj svojej duše tým, že sa postil, bičoval a praktizoval všetky možné spôsoby sebatrýznenia, ktoré sa v tej dobe považovali za „činenie pokánia“. Vtedy sa pod latinskou formulkou „činiť pokánie“ rozumelo niečo fyzicky činiť, konať so sebou samým určitým predpísaným spôsobom, ako napr. trýzniť sa a podobne. Všetko však bezvýsledne. Napriek intenzívnemu „čineniu pokánia“ žil v neustálom duševnom trápení a strachu o svoju dušu, hoci inými bol považovaný za zbožného svätca.

Dôležitým momentom v Lutherovom živote bolo porozumenie, čo je biblické pokánie. Z gréckych textov Písma pochopil, že v pokání ide o zmenu myslenia, o zmenu životných postojov, o zmenu spôsobu života a nie o to, čo sa pod pokáním chápalo v tom čase.

V rokoch 1513 – 1516 Luther na prednáškach vo Wittenbergu vykladal knihy Žalмов, Rímskym, Galatským a Židom. Z intenzívneho štúdia Písma pochopil biblický princíp sola scriptura (jedine Písmo). K druhému reformačnému princípu, sola fide, dospel štúdiom verša Rímskym 1:17, v ktorom sa píše: „...Ale spravodlivý bude žiť z viery.“ Luther o tom v predhovore k vydaniu svojich latinských spisov v r. 1545 píše:

„Vo dne – v noci som sa snažil meditovať o význame slov: Lebo spravodlivosť Božia sa v ňom zjavuje z viery vo vieru, ako je napísané: Ale spravodlivý bude žiť z viery. Potom nakoniec sa Boh nado mnou zmiloval a začal som chápať, že spravodlivosť Božia je ten dar Boží, ktorým

spravodlivý človek žije, totiž viera, a že táto veta – Spravodlivosť Božia sa zjavuje v evanjeliu – je v pasíve a že milosrdný Boh nás ospravedľňuje vierou, ako je napísané: Spravodlivý bude žiť z viery. Teraz som sa cítil, akoby som sa bol znova narodil a vstúpil do raja.“

Vieru Luther chápal ako pevnú dôveru srdca v Božie milosrdenstvo pre Kristove zásluhy, ktorá sa prejavuje dobrými skutkami z lásky – nie z donútenia, pretože by potom spasenie bolo závislé od týchto skutkov, ale z vďačnosti, lebo spasenie už bolo potvrdené. Porozumel, že človek dostáva odpustenie prostredníctvom Božej milosti zdarma. Porozumel, že spravodlivosť je Boží dar. Človek sa stáva novým stvorením a žije život posvätenia. Vnútorne je tento nový život viery vlastným, skutočným kresťanstvom. Akákoľvek reč o zásluhách sa pre Luthera stala rúhaním a herézou.

Sola fide (iba vierou, samotnou vierou, či jedine z viery alebo aj jedine vo viere) je princíp, ktorý označuje učenie, že človek je pred Bohom ospravedlnený nie tým, čo koná, ale len vzťahom svojej viery k nemu. Tento princíp deklaruje, že hoci všetci ľudia zhrešili, Boh vyhlasuje tých, ktorí svoju dôveru, svoju vieru vkladajú v to, čo Boh učinil skrze život, smrť a vzkriesenie Ježiša Krista, za poslušných (či spravodlivých). Táto skutočnosť a istota spasenia nie je založená na tom, čo robí sám človek, ale na tom, čo Boh v Kristovi urobil pre človeka. Princíp (učenie) sola fide v podobe, v ktorej ho sformuloval Martin Luther, je všeobecne prijímaný protestantskými cirkvami.

Pritom je potrebné podčiarknuť, že viera bez praktického prepojenia so životom je mŕtva, ako o tom píše Jakub: „Tak aj viera, keď nemá skutkov, je mŕtva sama v sebe“ (Jakub 2:17). Ospravedlnenie z viery samotnej je ako doktrínálne, tak aj životne dôležitým princípom. Životne dôležité pre všetkých je povedať a držať si presvedčenie, že ospravedlnenie je z viery samotnej,

ale okamžite k tomu dodať, že taká viera nikdy nie je osamotená. Prejavuje sa službou spravodlivosti, nesením ovocia Bohu (Rímskym 6:18; Filipským 1:11). Tvrdením, že ospravedlnenie je zo samotnej viery vylučujeme, že by naše skutky, dokonca i tie prameniace z viery, tvorili základ ospravedlnenia. Princíp sola fide je užitočný do takej miery, do akej je správne pochopený.

Sola fide a spravodlivosť Krista

Výraz spravodlivosť zo samotnej viery dopĺňa a spája pravdu, že veriacim v evanjelium je započítaná (forenzne, čiže súdne, právnym aktom, uznaná, priradená) spravodlivosť Krista. Naša spravodlivosť nestojí na našich zásluhách, ale na Kristovej spravodlivosti, spravodlivosti, ktorá je mimo nás – spravodlivosť je nám daná, priradená, prisúdená, priznaná – je nám len darovaná. Viera nie je spravodlivosť sama osebe. Ospravedlnenie je z viery, ale nie na základe viery. Ospravedlnenie je na základe Kristovej spravodlivosti a jeho zástupnej obete na kríži. My toto Kristovo dielo potrebné pre naše ospravedlnenie prijímame prostredníctvom samotnej viery. Naša spravodlivosť je v ukrižovanom a vzkriesenom Kristovi. Vierou (uverením) v Krista prijímame pravdu, sme presvedčení o našom stotožnení s Kristom a so všetkým tým, kým a čím je On pre nás. O tejto pravde sme nielen presvedčení, ale na ňu sa musíme aj dokonale spoľahnúť, musí sa stať podstatou našej pevnej nádeje.

Zdroje

1. a) Päť Sola, Solas číslo 37, zima 2017, str. 2-3.

b) Rok 2017 – jubilejný rok, Solas číslo 36, jeseň 2017, str. 2.

c) Solus Christus, Solas číslo 37, zima 2017, str. 4-20.

d) Sola scriptura, Solas číslo 39, leto 2018, str. 5-18.

e) Viac o viere píšeme v článku Učenie o viere, Solas číslo 25, zima 2014, str. 27-30.

Pozri aj ďalšie články venované viere v číslach 26 – 29.

2. a) Táto pasáž je spracovaná s použitím textu publikácie: Pavel Hanes Dejiny kresťanstva, str. 221, vydalo Združenie evanjelikálnych cirkví v SR, Banská Bystrica 2016, A4, 429 strán, ISBN 80-88945-01-1. Pozri poznámku A) na str. 5 v Solas číslo 39, leto 2018.

b) V článku sú použité aj myšlienky z videoprednášky „Päť Sola reformácie“ – <https://www.youtube.com/watch?v=1LcsxHCD2NQ>